

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK
minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félvre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és érték küldemények az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ
(Dr. Hintz György, c. pénztárnokhoz)
a lap szellemi részét illető küldemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamauf Vilmos c. titkárhoz)
czimzendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1—	11—	31—	61—	121—	181—	24
	széri hirdetéskör						
	ft	krft	krft	krft	krft	krft	kr
10/16 lap	14	36	70	120	160	200	—
8/16 "	7	18	35	60	80	100	—
4/16 "	3	50	9	17	50	30	40
2/16 "	1	75	4	50	8	15	20
1/16 "	—	90	2	25	4	40	7
							10
							12
							50
							12
							50

Többzori hirdetésnél nagyobb kedvezmények.
Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetés
számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala
és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főter gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. fuba számít-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Az ugartartásról és az ugarművele- tekről.

Ha egy gazdasági év leforgása alatt többször szántjuk és boronáljuk meg a földet csupán azon célból, hogy azt a következő őszi vetésre tökéletesen elkészíthessük: akkor a szántóföldet ugaroljuk; az ily földet pedig ugarinak hívjuk.

Az ugartartás eredeti oka valószínűleg abban rejlett, hogy időt akartak nyerni az emberek a köztört természetü, sokszoros művelést igénylő és csak lassankint előkészíthető földek tökéletes megművelésére. Ezen, hihetőleg eredeti fő oka az ugartartásnak később, — részint a természet, részint egyéb körülmények által előtérbe tolt okok által, mellék okká változott át, úgy hogy ma a legkülönfélébb körülmények teszik szükségessé és hasznossá az ugartartást.

Mivel a tiszta ugartartás legköltségesebb előkészítése a talajnak, amennyiben, hogy annak egy évi jóvedelmét veszítjük, kamatai sem térülnek meg, a három, sőt többszörös szántás és boronálás pedig sok költségbe kerül; ezért csak fontos és alapos okok által lehet ma már indokolt a tiszta ugartartás, kivéve midőn a vidék gazdasági viszonyai — tagosítatlan birtok, 3 nyomásu rendszer mellett — a magát emancipálni tudó és akaró gazdát is tiszta

ugartartásra kényszerítik. A föld olyatén szegénysége oldott állapotban lévő tápanyagokban, — melyek t. i. a növények által rögtön felvétetnek, — hogy az semmi vetést nem bír meg, továbbá annak teljes elgyomosodása és oly kötöttsége, nedves hideg éghajlat mellett; miszerint tiszta ugartartás nélkül megművelhető s megtisztítható nem volna, rendesen valódi okai — viszonyaink szerint — a tiszta ugartartásnak. Ide értjük azon eseteket is; midőn vagy teljesen nincs trágyánk, vagy trágyánk van ugyan, de azt, — legalább a rendes időben a földek távolsága miatt — kinem hordhatjuk.

És valjon, ha egy oldott tápanyagokban teljesen kimerült földet egy évig pihentetünk, fog-e az később jobb termést adni? A tapasztalat és földvegytan tantételei szerint: igen is fog. A földvegytan ugyanis azt tanítja, hogy a talajban kétféle tápanyagok vannak: olyanok, melyek odott állapotban lévén, a növények által rögtön fölvehetőek és olyanok melyek, hogy a növények által fölvehetőek legyenek, még bizonyos vegyfolyamatokon kell, hogy keresztül menjenek, feloldódjanak. Ezen tantét alapján olyannak képzelem a termőföldet, mint az emberek eleségtárát. Egy jó gazdasszony kamrája — és pinczéjében az izletes méz, vaj, tej, sajt, legkülönfélébb gyümölcsök és a kedves befőttök mellett, találunk sódort, füstölt és nyers húst, zsírt, mindenféle veteményt és főzeléket. Látjuk tehát, hogy ta-

lálunk olyan tápanyagokat, melyekkel az ember rögtön lecsilapíthatja éhségét; és vannak olyanok, melyek, hogy élvezhetőkké legyenek, előbb a gazdaszszony ügyes kezein kell hogy keresztül menjenek, átalakíttassanak, szóval elkészíttessenek.

Bizonyosan a legtöbb gazda tapasztalta, hogy egyik másik földje számos éveken keresztül folytonosan adott, még pedig kielégítő termést; egyszer azonban csak csökkent a termés és végre elmaradt. A gazda ekkor pihentette egy évig földjét, hogy mint mondani szokta „erőre kapjon“ megművelte azt gondosan és jól előkészítette a következő vetésre. A földbe vetett bizodalma csakugyan nem csalta meg őt, a következő termés ismét kielégítő volt és megjutalmazta fáradságát. Ezen mindennapi tény igazolja az elmélet azon állítását, hogy a talajban kétféle tápanyag van. A míg a földben a rögtön fölvehető tápanyagok ki nem fogytak, az jó, kielégítő termést adott; mihelyt ezek elfogytak, ez sem teremhetet semmit, mert nem volt miből. Voltak azonban a földben oly tápanyagok is, melyeknek csak idő és kedvező viszonyok kellettek, hogy oly alakot öltsenek, miszerint a növények által felvehető legyenek. A mit a gazdaszszony keze ügyessége és a tűz megtesz a példa szerint, ugyanazt teszi meg a termőföldnél annak többszöri szántása, boronálása, szóval kellő elkészítése és pihentetése. Az első mélyebb szántás által egyrészt oly földréteget hozunk fel, mely pihent és még erőben van, a többszöri szántás és boronálás által pedig másrészt a földet meglazítjuk, porhanyítjuk; a hideg, meleg, nedvesség és levegő, ezután szabadon, rohamasabban és hosszabb ideig hat a földre. A fagy porhanyítja, a meleg és nedvesség kedveznek a vegytani folyamatoknak, melyek a levegő élenyének szabad behatása mellett sokkal élénkebben működnek; a levegő pedig légnemű tápanyagokkal széneny és légenyvel stb. gazdagítja a termőréteget.

Mondottuk, hogy az oldatlan tápanyagok vegytani folyamatok következtében válnak felvehetőkké. Ezen átváltozás ugyan akkor is foly, midőn a föld-növényt termel, de nem oly mérben, mint midőn az pihen és a gyors átváltozásra szükséges föltételek jelen vannak, megadatnak. Az ugar szántások által gazdagítjuk a talajt televénynyel is, mivel minden szántás után a rajta termett növényzet alá kerül és ott korhad el.

Ha mindkét nemű tápanyag tökéletesen kimerül

a földből, ép oly igazságtalanság azt kívánni tőle, hogy növényt teremjen, mint mily igazságtalanság volna a gazdaszszonytól kívánni azt, hogy üres kamara és pincze mellett egy vendégsereg éhségét csilapítsa le.

A földek elgyomosodása rendszeren sok fejtörést okoz a gazdának, mivel azoknak tökéletes kiirtása temérdek munkájába kerül. Mielőtt azonban a gyomirtáshoz fogna, igyekezzék megismerni az illető gyomok természetét: magról keltek-e azok vagy gyökérről? stb. Ha ok- és tervszerűleg járt el — a gyomok kiirtásában — bizonyosan siker fogja munkáját követni.

Helyes időben alkalmazott szántás, boronálás, a gyomok lekasználása, lehengerezése és alászántása sokat képes kipusztítani. Ha a gyomok kiváltképen rostos és orsós gyökereük, nem lesz nehéz azokat száraz időjárás mellett a földből kiboronálni, de ha a gyom gyökerei a megszáradt göröngyökbe is befurták magukat és ezeket egészen benőtték, már akkor nem oly könnyű a kifogásolás. Ha a taraczkkal benőtt göröngyöket szétföretjük, a göröngyök kisebbek lesznek ugyan, de a gyökerek is elszakadoznak és ez által bekerülve a földre, még jobban elgazosítják azt. Nagyon sok gyomot irtunk ki és vagyunk képesek eltávolítani a keresztboronálás által.

Hogy hányszor szántuk meg az ugart, az a talaj kötöttsége, az egyes szántások czélszerű kivitele és a szántás czélja, a tökéletes elaprózás és gyomirtásnak megfelelő időjárástól függ. Nálunk rendszeren 3-szor szántjuk és boronáljuk meg a földet, a szükséghez képest alkalmazva a hengert és irtókat, mely utóbbiakkal a keverést nagyon czélszerűen és előnyvel lehet sok esetben eszközölni. — Igen természetes azonban, hogy a szokássá vált háromszöri szántás, némely porhanyó talajnak nagyon is sok, míg a nagyon kötött és gyomos talajnak kevés. A porhanyóbb talajokat már csak azért sem kell sokat forgatnunk, mivel ez által a televény gyors elkorhadása és sok légnemű tápanyag elillanása csak előmozdítatik. Egyébiránt az ugarba vetendő növény természetét is tekintetbe kell venni; a tapasztalás e részben tanulságos dolgot képes felmutatni. A buza vetésnek sokkal jobb ha a föld télen át érdes barázdákban fekszik, s csak a mérsékelt nagyságu göröngyök alatt van porhanyóan megművelve; — ellenben a repce, rozs és árpa, porhanyóbb és tisztább művelést igényel.

A nehéz, kötött talajoknál különösen vigyázzunk

a szántás idejére; — ha nagyon kivan száradva, ugy a szántás kétszeres erőfeszítésbe kerül; és ha mégis felszántottuk, a támadt rögöket csak ritkán sikerül kellőleg elaprózni boronálás vagy hengerezés által. Nem kell kifelednünk a szántásból azt is, hogy mily nagy kárt tesz az ily rögösen esett szántás a boronákban és az azt vonó igás állatokban. Ha pedig túl nedves állapotban szántjuk fel, ugy az a művelő eszközökhöz tapad, az állatok benne süllyedeznek és a hasábons esett szántás rosszul és csak nagy erővel aprózható el.

Lazább, homokos talajoknál sokkal könnyebb a szántásra legalkalmasabb pillanatot ellesni és felhasználni; de itt is vigyázzunk, hogy se igen száraz, se túlnedves állapotban ne nyuljunk az ekéhez. Első esetben nagyon rosszul fog kiütni megkivánt forgatása a talajnak, míg az utóbbi esetben a gyomok nem fognak elpusztulni.

Ha szükséges vigyázzunk arra, hogy a többszörös szántás által a talajt kellőleg porhanyítsuk és kitisztítsuk, ép ugy szükséges vigyázni arra is, hogy a többszörös szántást soha sem ugyanazon mélységben eszközöljük. Bármily növény alá készítsük el a talajt, azt mindig csak egyszer kell teljes mélységre megforgatni, még pedig ősszel; mivel ekkor leginkább érkezünk ezen sok időt és erőt igénylő munka megtételére; ezen kívül a fagy, nedvesség, meleg és levegő leghosszasabban hathatnak be a felforgatott földrétegre. Azonban ősszel se igen halogassuk e munkát, hogy a föld a nap sugarai által ki ne szárittasék, mivel ekkor a szántás nehezebb és rögösebb lesz.

A többi szántást sekélyebben eszközöljük és igyekezzünk a földet lehetőleg elaprózni mindannyiszor és a gyomoktól megtisztítani. A második szántás tavasz végén vagy nyár elején történik meg, ekkor szoktuk rendszeren a trágyát is kihordani és eltergetve rögtön alászántani. A tapasztalás és kísérletek azt bizonyítják, hogy az eltergetett trágya kevesebbet veszít értékéből, mint a melegágy vagy kupaczba rakott; ezért ha télen is hordjuk ki a trágyát, az első szántás után jobb azt azonnal eltergetni. A harmadik és esetleges negyedik szántás nyár folytán vagy ősz elején történjék. Figyeljünk egy általán arra, miszerint két-két szántás között annyi időnek kell eltelni, hogy a föld ismét leülepedjék, az első szántás által betemetett gyomok elpusztuljanak, a felfelé fordított alrétegek a levegő által kellőleg áthatoltassanak és a gyom magvak újra kiverjenek.

A henger,- irtók- és borona alkalmazásánál az ezen eszközök által elérendő célt kell szem előtt tartani. A boronával mindannyiszor jártassuk meg a földet, valahányszor az megcserepedett és megzokult, hogy képes legyen a körlég mérhetlen eleség-tárából a szükséges tápanyagokat felvenni és befolyása alatt megérni, elkészülni.

Szentkirályi Ákos.

Szólészet köréből.

Vándortanár Fekete Pál ur megengedi, hogy az „Erdélyi gazda” idei 21-ik számában a szőlőművelést illető becces utasításaira észrevételeinket koczkiztassuk ott, hol tapasztalataink, érveink ezeket indokolják.

Utasításában olvassuk, hogy a szőlőtő felső, ugynevezett szakál gyökereit letakarítani szükséges; tettem én is ezt, de csak fiatal koromban, addig mig működésem indokát keresni kezdettem; de ekkor kérdeztem magamtól: miért forgatjuk a földet, miért trágyázzuk? azért: hogy ebből a növény gyökere a szükségét tápszereket nyerhesse! — jó lehet e tehát? — kértem tovább, hogy a növénynek épen azon gyökerét távolítsuk el, a mely a tápszert nyújtó talajrétegben létezik, működik?

És ettől fogva meghagytam a szőlő szakál gyökerét, és szőlőm nem termett kevesebbet, mint a szomszédoké, a kik a szóban lévő utasítást követték és nyertem a termést kevesebb munkával, mint ők. És ha szabad dicsekedés nélkül ez időkeri szőlőművelésemről szólanom, eredményét illetve összehasonlítván a szomszédokéval mondhatom, hogy sajnálattal nézem évek óta, hogy szőlőjük nem szűnik hézagokat mutatni, ámbár folyvást homlitanak, nem szűnik kevesebb termést bemutatni az enyémet.

Nem hagyhatom különben említetlenül, hogy a szőlőművelésnek más ágai is különböznek nálam az övéiktől; így p. o. lehető legkorábban fedem ki szőlőtőmet és őszi befedését kevés földel tarkázva teszem; az eltávolítandó termésnélküli hajtásokat ha lehet mindjárt a gerezd meglátása után távolítom el; a gerezdes hajtásokat, melyek nem szolgálnak magfául ép oly korán, de nem csak három laput hagyván meg, hanem csupán tetejük 2 véglapját kivéven, csipkedem meg; a hónalj nem fosztom, töröm le, hanem meghagyom egyik levelét, mivel én is ismerem, hogy a levél a növény tüdője; én a szőlőtőveim földjét első rendben nem kapával, hanem ásóval forgatom, de csak a tő körül, vagyis a sorok hosszában három ásó szurással, így az adott trágya nem mosatik a záporok által könnyen le a völgybe.

„A gyökéshajtásokat kimélet nélkül távolítsuk el” szól az utasítás; igen de csak akkor, ha nincs szükség a már elvénült vagy igen felrugott szőlőtő eltávolítására és ha a karó nem csak egy, hanem két szőlő törzset — vagyis aggint, támaszt.

Olvassuk továbbá, hogy a jövőre magfául hagyott hajtásokat ne csonkítsuk igen bátran; magam is ezt mon-

dom; de tekintettel a szőlőfajra, mert különben mit kéne mondani a Gyot rendszerű szőlőművelésről, a melyszerint ugyancsak neki ereszkedünk a csonkázásnak? Ámde én azon nézetet táplálom, hogy e rendszer inkább a gyengébb növésű szőlőfajoknak felel meg, a milyenek nagyobb részt a francia fajok.

Per tángentem: becsülök minden hazait, ha nem is épen olyan kitünő, mint a külföldi; de az idén a nehéz hóharmatok arra tanítottak, hogy a francia szőlőfajokat szaporítsuk, mivel korábbi érésök mellett a fagy kárait jobban nővik ki, mint a hazai fajok nagyobb része.

Szentgyörgyi József.

T Á R S A L G Ó.

Világkiállítási levelek.

VI.

(G. V.) Az erdélyi gazdasági egyesület gyűjteményes kiállítása főképen gabonaféléket és veteményeket, gyapjút és bort tartalmaz és ezen utóbbi termény kivételével, korántsem oly gazdag, mint tőle méltán várni lehetne. Az egyesület tudunkkal e tekintetben szemrehányás nem illetheti, nyilvános és magán felszólításokban nem volt hiány, de egyrészt, az 1872-ik év silány termése, másrészt a szokásos indolentia okozhatta azt, hogy a bejelentett 18 futó öl helyett, négy ölnyi területen kényelmesen elférünk. Az utalványozott terület, mint mult levelünkben említettük barkot képez, a hosszabb vonalon gabona, gyapju és szellemi kiadványaink, a rövidebb részen a borok foglalnak helyet. A mintegy három lábnyi magas zöld posztóval borított asztalon jobbról, balról lépcsőzet emelkedik, melyen mezei terményeink vannak elhelyezve, mind csinos üvegekben és külön névtábláccákkal ellátva. Jobbról fent a takarmánymagvak és repce, alább a tavaszi és őszi gabonák, balról a hüvelyes vetemények, végre csős és szemes törökbuza állanak, az összes üvegek száma ötven. Gr. Mikó Imre, b. Jósika Lajos, Paget János, b. Bornemisza Tivadar, és többen különféle terményekkel jelentékeny részt vettek; nagyon szép buza érkezett Toroczko és Bánffy-Hunyad vidékéről, kiválóan érdekes azonban a törökbuza collectió, melynél a Lady Mais (Paget János) a Doughtonkorn (Tauffer Ferecz) és a fehér lófogú tengeri (Veliczka Lajos) érdemelnek első sorban figyelmet. A két lépcsőzet közötti falterületen a gyapjubundák vannak elhelyezve, melyek gulaalakban indulva jobbról és balról az asztal színvonalára is kiterjednek. A gyapju kiállítás az erdélyi havasi juhon kezdve a Lincoln keresztezések érdekes fokozatait mutatja, azonban a tiszta merinó is néhány képviselőre talál. A bundagyűjtemény összesen 26 példányból áll, résztvettek gr. Mikó Imre, br. Jósika Lajos, Paget János, gr. Bethlen Sándor, br. Bánffy Dániel, br. Wesselényi Ferencz és Zeyk József, a kék szalagba kötött óriási gyapjakat kivált a külföldiek nagy érdeklődéssel szemlélik, továbbá a nemzetközi jury részéről sem hiányzott az elismerés. A gabona és gyapju felett az egyesületnek nagy czégtáblája — magyar és német nyelven — van elhelyezve, a tábla fehér alapon fekete aranykeretű betűket mutat. Az asztal színvonalán középet, a gyapjugulya előtt egyletti tagtársunk Brassai (Kronstädter) József gyümölcsészeti

munkája foglal helyet, e mű veterán pomologunknak közel 500 természet után készített gyümölcsrajzát és azoknak sajátkezű leírását tartalmazza s az érdemekben öszült szerző szakképességének és szorgalmának kiváló bizonyosságául szolgál. Volt alkalmunk a juryt e ritka munkára figyelmeztetni s előre is örvendünk azon kitüntetésnek, melyet szűkebb hazánk egyik legavatottabb és egyszers mint legszerényebb gyümölcsésze, munkájának díjjául nyerni fog. Hazai kormányunknak is figyelmébe van már ajánlva Brassai kézírata s nem kételkedünk, hogy a ministrium munificentiája lehetségessé fogja tenni, miszerint a munka mielőbb kiadassék. — Ugyanitt az „Erdélyi gazda“ eddigi négy évfolyama s a két első vándorgyűlés jegyzőkönyve van — illetőleg volt — kitéve ez utóbbit azonban annyira megszerették, hogy szerencsésen el is vitték, az újságlapok azóta kellően megerősítve, ezen újmodoru „terjesztés“nek gátat vetnek.

Az utalványozott terület rövidebb vonalán méltó büszkeségünk az erdélyi borok vannak két nagyobb és egy kisebb gömbölyű álványon elhelyezve olyképen, hogy a nagyobb állványokon a természetök, a kisebbben középett az erdélyi pince-egyesület borai foglalnak helyet. A borok három külön czégtáblával vannak ellátva, azonkívül a collectió részletes jegyzéke tulajdonos, borfajta és évjárat szerint betűrendben rendezve és kinyomatva a látogató közönség rendelkezésére áll. A magyar vendéglőben boraink nagy elismerésnek örvendenek és alig telik el nap, hogy a kiállítási csarnokban is külföldi borfogyasztók és kereskedők boraiukról ne tudakozódnának. A borcollectió 120 fajt mutat fel, jelentékeny résztvettek gr. Mikó Imre, br. Bornemisza János, Paget János, Zeyk József és többen, a specialitások közül megemlítjük br. Kemény István híres csombordi és br. Apor Károly tófalvi rieslingjét, Gerendi Istvánnak kitünő somborát a többek által bemutatott leánykát, gr. Mikó Imre, Sági László és gr. Bethlen Sándor bakatorát, Paget Jánosnak kitünő borait, elsősorban a carbenet-et és a többi. A jury az erdélyi borokat már meg is bírálta és a nélkül, hogy a szokásos discretió ellen vétkezzenék, már előre is kijelenthetjük, hogy boraink bemutatásával diadalt ültünk, melynek főelőnye, nem csak abban nyilvánul, hogy a megérdemelt kitüntetések újabb bizonyosságot tesznek boraink kitünőségéről és Erdély szőlészetének nagy és szép jövőjéről, hanem csekély nézetünk szerint arra fektetünk főszűlyt, hogy a földgömb minden részéről összesereglett elfogulat-

lan bírálók — kiknek körében számos elismert tekintély volt képviselve — tiszta meggyőződésből adtak nézetüknek kifejezést, midőn szűkebb hazánk borait részükről is kitünőknek declárálták! Mi kik a bírálatnak szem- és fültanui voltunk: hallottuk az elismerés méltányoló szavait, gyönyörködtünk a külföldieknek sőt valljuk meg, néhány magyar tagnak is — meglepetésén és ezen diadalt, melyet a szűk szobában teljes csendben a szakértők szigorú ítélőszéke előtt kivívtunk, többre becsülhetjük, mint a legcsillogóbb érmet, mint a legragyogóbban irt hírlaprecelameot!

A borállványoktól jobbra a Hutter Samu által javított egyszerű méhkas van elhelyezve, a falon pedig azon térkép, mely erdély borászati felosztását és a termelt borok minőségét mutatja. Ennyiből áll az erdélyi gazdasági egyesület gyűjteményes kiállítása és a ki netalán keveselné vagy fitymálná: kérjük, legyen egy kis türelemmel míg a jury kitüntetéseit közzétehetjük és csak azután mondja ki ítéletét.

Pályázati hirdetések.

A törvényhozás által a gazd. szakképzés emelése céljából külföldön teendő tanulmányokra engedélyezett összegekből az 187 $\frac{3}{4}$ tanévre egyelőre hat 800 frtos ösztöndíj adatik ki, melyek közül négy a szorosabb értelemben vett mezőgazdaságot, — kettő a borászat és szőlőművelés terén teendő tanulmányokra van kirendelve.

Kiválóbb eredményeket felmutatott ösztöndíjasok, — az állam e kedvezésében két egymás után következő évre részesülhetnek, e tekintetben azonban annak idejében újabban tartoznak folyamodni.

Ezen ösztöndíjakra pályázat nyittatik.

1. A pályázó tartozik kimutatni:

a) korát, egészségi állapotját erkölcsi jómagaviseletét.

b) eddigi elméleti és gyakorlati szaktanulmányait, melyekre nézve megjegyeztetik, miszerint felsőbb gazdasági tanintézetet végzett egyéneknek elsőbbség adatik.

c) nyelvismereteit.

d) tanítási vagy előadási képességét, a mennyiben e pályán már működött, vagy e tekintetben kísérletet tett.

e) azon tanszakot és tanítási kört, melyen működni különös hivatás vagy hajlamot érez.

f) esetleg irodalmi működését vagy irányának egyéb mutatóványait.

2. Az ösztöndíjak elnyerése körül mindenkéül mindenkéül előtt a már mult tanévben kiküldötteknek ezután azon egyéneknek fog elsőbbség adatni, kik a vándor tanítói pályára készülnek.

3) Azok kik ezen ösztöndíjak egyikét elnyerik kötelesek értesítésük után azonnal az egész tanulmányi évre nézve tüzetes tanulmányi tervezetet ezen ministeriumhoz benyújtani, mely tervezet itten jóváhagyatván, a kiküldendőknek mihez tartásul szolgáland.

4. A kiküldöttek minden hóban tanulmányaikról jelentést tenni s a tanév végén tüzetes jelentést szerkeszteni kötelesek.

A folyamodványok legkésőbb augusztus 15-ig a földművelés- ipar- és kereskedelmi ministeriumhoz nyújtandók be.

5. A kiküldöttek közül azok, kik tanulmányaikat kitünő sikerrel végzendik, gazdasági szaktanítói államások esetleg betöltése alkalmával ezen ministerium által figyelembe fognak ugyan vétetni, azonban alkalmazásukra nézve nevezett ministerium kötelezettséget nem vállal.

A földművelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. ministeriumtól.

A kolozs-monostori magyar királyi gazdasági tanintézetnél folyó év November 1-ével betöltendő 12 állami alapítványi és 8 intézeti szabadhelyre ezennel pályázat nyittatik.

Az állami alapítványi helyekért csakis az erdélyi s kapcsolt részekben, az intézeti szabadhelyekért ellenben a magyar korona országai bármelyikében született ifjak pályázhatnak.

Felvételi feltételek: legalább 17 éves kor, 6 gymnasiumi vagy 4 reál iskolai osztálynak kitünő sikerrel lett bevégezése, munkára képes egészséges testalkat s jó erkölcsi magaviselet. — Az állami alapítványi helyekért folyamodók, folyamodványaikat iskolai és szegénységi bizonyítvány, az intézeti szabadhelyekért folyamodók viszont iskolai és szülők vagyoni állásáról szóló bizonyítvánnyal kötelesek ellátni.

Az állami alapítványi helyekre befogadott ifjak az erdélyi országos alapból egyenkint évenként 150 frt segélyben részesülnek, s lakást, fűtést, világítást ingyen kapnak az intézetben. A szabadhelyekre felvett ifjak egyelőre csakis lakást, fűtést, világítást kapnak ingyen s a tandíj alól vannak felmentve.

A folyamodások folyó év aug. 5-ig a kolozsmonostori magyar királyi gazdasági tanintézet igazgatóságához nyújtandók be.

Kolozs-Monostor 1873. Julius hó 5-én.

Az igazgatóság.

Szólészeti levelek.

III.

(Vége.)

1-ör a levelet, mint tüdőt nem bántom semmi szín alatt. (A hónaljzasi mütetet a közéletben levelezésnek szokták nevezni, a mely elnevezés azonban nem helyes, miután ott semmiféle levelet — miután ez a növényeknek a tüdője — elnem távolítunk)

2-or a kapsot, ha letöröm vagy levágom, megnyitom a rügygyel szembe levő porusokat, melyeken a levegő, a

nap melege, eső, harmat és kőd behatva, a rügy elsoványodását idézi elő; tehát a kapcsolatot nem vágom le, de hogy mégis ne alkalmatlankodjék, ott hol elágazik, a vállánál, elcsipem.

3-or. A hónaljot, ha letöröm lehasad a rügy mellett finom héj is, már pedig az esetben okvetlenül megvakul, ha éles késsel vágom le a hónaljot, akkor ugyan egy darabig vajudik, míg valamennyire egybe forr, ekkor azonban rendszeren a rügy maga hajt ki a jövőbeli gerezddel; ezért vannak szüretkor a régi rendszer szerint a sok éretlen szőlőfürtök — egreszek — a következő évi termés rovására. Hogy mindezeket kikerüljem a hónaljot nem távolítom el a szomszéd rügytől, hanem ha az erős, lecsontázom három szemre, illetőleg 3-ik levelen felül, ha gyengébb két szemre, s ha nagyon gyenge csak egy szemre. Ezen elcsontázás által a hónalj fáját növesíbe megállítom, s annak megmaradt részit a rügy szoptató dajkájául rendelem; ugyanis a nedvkerítés a levágás után megfordulva a fa és a hajközött a háncon visszatér; s valamennyiszer ez történik, mindannyiszor a rügyet érintve termékenyíti, s ez által én jövőbeli termésemet biztosítom.

Ezt teszem a meghagyott 4 magfa minden hónalj és kapcsaival. A magfa hegyét, illetőleg tetejét most sem bántom, hogy a szőlőfaminden növesi vágyát — számomra basznót hajtva — itt elégithesse ki. A magfa tetejét Augustus 20-ika körül (Szent István király napkor vagy lágy szemre való dara-szoláskor) vágom el, mely által a fa érését mozdítom elő; ezen munkát 2 ember egy nap alatt egy holdon könnyen elvégezheti.

Átmegegyek 3-szor a termőfán az ugynevezett gerezdes csapokra, itt minden erőt a gerezdek fejlődése és érésére kell vezetnem, tehát itt a jövőbeli terméssel semmit sem gondolva a hónaljakat tőből letöröm vagy levágom, kivéve a gerezddel szembe levőt, melylyel a magfánál követett eljárás szerint bánok el, t. i. megcsontázom azt, a második vagy harmadik levél felett, még pedig azért, hogy a megmaradt 2—3 levél, a mellette levő főlevéllel a kanikulában a nap általi elégetéstől megoltalmazza a gerezdet, mely — a helytelen levélfosztások miatt — sokszor előszokott fordulni s ilyenkor a gazda magát rendszeren azzal vigasztalja, hogy a gerezdet a ragya bántalmazta; de meg a gerezd melletti hónalj eltávolításának még azon hátránya is van, hogy a gerezddel szembe levő seben a nap heve, levegő, eső és harmat, szabadon behatolhat, s ez által a gerezd elsoványodik, elsatnyul. A gerezdes csapnak a hegyén levő hónalja eddig szintén kihajtott s most már nem ott hol előbbben, (csipdeséskor) hanem ettől számítva 3 vagy 4-ik bogon felül csontázom el, hogy így a megmaradt fa szüret után egy ültetésre képes fát szolgáltatasson, ezt teszem a termőfán illetőleg a karikán levő minden egyes gerezdes csappal; önként értendővén, hogy ha még más hajtás is fejlődött volna a karikán csipdesés után mostanig, azt tőből letöröm.

Ez eljárással hiszek én minden évre egy közép termést biztosíthatni, másfelől a munka tételi napszámok ará-

nya következőleg áll, szembe a rendetlen egyszeri munkálattal. A csipdesést ha végezte 4 ember egy holdon, a hónaljzást végezheti 8 ember, így hát kerül a két helyes és jól véghez vitt műtétel 12 napszamba, következménye pedig biztos eredményre vezet, ellenben ha elhagyjuk e két műtétet egyszeri munkára, akkor belekerül holdja 20—24 napszamba, mi még tűrhető, s nem lenne nagy baj, szembe avval, hogy már ijjenkorig a szőlőfa, saját magának tetszése szerint választott magát, s történhetik, hogy épen a karika végén vagy a karika közepén, hol meg hagyni nem lehet, s így a jövő évi termés teljesen megvan semmisítve.

Van még a fennirt két munkának egy más igen hasznos eredménye is, s ez: a könnyű és igen czélszerű őszi metszés, t. i. ha jól csipdestem, jól hónaljzattam nagyon könnyen és gondolkodás nélkül megy a metszési munkát, annyira, hogy a legcsekélyebb tehetségű ember is könnyen dolgozhatik kár nélkül, mert a 4 magfa mellől a ki termett karikát egyszerűen levágni nem nagy tudományt vagy fáradságot igényel és így 8—10 napszám helyett egy hold metszése 4 napszamba kerülhet.

Ezekután következik a 3-ik kapálás, hol mindenkor a fejtől teknyős alól feltöltési rendszert kell meg tartani, de ezt mindenesetre kanikula előtt kell végezni, mert kanikulába megint nem szabad a szőlőbe se járni se dolgozni.

Fekete Pál.

szőlészeti vándortanár.

Levelezés.

Mező-Nagy-Csán, június 21-én 1873.

Most sem mulaszthatom el, hogy Tisza László ur m.-n.-csáni birtokában levő valóban gyönyörű juhnyáj nyírési eredményét ne hozzam nyilvánosságra. A Lincoln kosok féle keresztezések, illetőleg az azok után tenyészett fél- és negyedvér állatok megérdemlik, hogy a juhtenyésztők által némi figyelembe részesüljenek. A ki figyelemmel kíséri az állatok rendes nyugodt természetét, ki pontos méréseket teljesít a gypju és élő súlyról, az meg van győződve, hogy ez állatok hús és gypju előállításra vannak hivatva, az átlátja, hogy ugyanannyi takarmánnyal több húst és értékesebb gypjút hozhat kereskedésbe, mint a közönséges magyarjuh tenyésztése által.

A fejő juhászok azonban nem szeretik, azt állítják, hogy kevesebb tejet adnak a közönséges juhánál, én erről ugyan még meggyőződést nem szereztem, azonban e nyár nem fog eltelni a nélkül, hogy meg ne tudjam van-e ez állításnak alapja, vagy a régihez való ragaszkodás mondatja velök e kemény vádat. Valóban szeretném, ha kísérletem rágalomnak tüntetné ez állítást, s a Lincoln ivadékok e tekintetben is kielégítő eredményt mutatnának.

Ez évben is zuhony alatt tisztára mosott a gypju s az eredmény következő volt:

Folyószám	S z á r m a z á s	Az állat kora év	Gyapju	Élő	A gyapjusúly egy viszonylik az élősúlyhoz, mint
			súly	f o n t	
1	Televér kos	6.	6.5	154.	1: 23.6
2	$\frac{3}{4}$ vér kos	5.	4.5	97.	1: 21.5
3	$\frac{1}{2}$ kos	4.	5.	89.	1: 17.8
4	$\frac{3}{4}$ fejős anya	4.	3.	70.	1: 23.3
5	$\frac{3}{4}$ meddő anya	4.	4.5	76.	1: 16.8
6	$\frac{1}{2}$ fejős anya	5.	3.5	78.5	1: 22.4
7	$\frac{1}{2}$ meddő anya	5.	3.	80.	1: 26.6
8	$\frac{1}{4}$ fejős anya	4.	2.15	66.5	1: 31.6
9	$\frac{1}{4}$ meddő anya	4.	3.5	82.	1: 23.4
10	magyar fejős anya	8.	1.7	61.	1: 34.8
11	magyar meddő anya	8.	2.	68.	1: 34.
12	magyar ürü	7.	3.	77.	1: 25.6

Ébner Sándor.

EGYVELEG.

(v) Uj gazdasági lap. A „Politikai Ujdonságok” havonként megjelenendő gazdasági lapot ad mellékletül „Magyar Gazda” czímen dr. Farkas Mihály szerkesztése alatt. Bizonyára jó út volt választva a gazdasági ismereteknek ily szárnyak alatt való terjesztésére, mert nemzeti

szenvedélyeink fordított arányban állanak természet utalta teendőinkkel! — Üdvözljük új laptár-sunkat!

(v.) A „Kert és gazda” jól ismert kertészeti s gazdasági hetilap f. év július hótól kezdve megszűnt.

(v) A ragályos betegségek s a madarak. Legközelebb azt kezdték észlelni, hogy olyan hejyekről, a hol ragályos és pusztító betegségek uralkodnak, az emberek közelében tartozkodó madarak, különösen a verebek eltávoznak. Ezt némileg észlelni lehet városunkban is, hol a cholera nagyon bőven szedi áldozatait. A városban s a lakházak közelében tartozkodó verebek eltávozni látszanak ugyan, de annál több kárt tesznek künn a mezőn s az alig érni kezdő gabonákat seregesen lepik el s bennük temérdek kárt okoznak, úgy hogy itt tulságos számuk miatt hasznuk bizonyára kisebb, semmint kártékonyaságuk.

Szerkesztői nyiltposta.

16.) Báthi Gábor urnak. Fintaházán. — Megkértük a szőlészeti vándortanár urat, hogy megállapított útja daczára is, ha csak lehetséges, tegyen látogatást azon a vidéken is az idén. Később bizonyára bé esik a sorba.

TARTALOM: Az ugartartásról és az ugarműveletekről. — A szőlészet köréből. — Társalgó: — Világkiállítási levelek VI. — Pályázati hirdetések. — Szőlészeti levelek III. (vége). — Levelezés. — Egyveleg. — Piaci árak. — Hirdetések. —

Felelős szerkesztő: VÖRÖS SÁNDOR.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A h e t i v á s á r		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török buza	széna	szalma	tüzifa	marhá hus
á r a k r a j e z á r o k b a n .										
Kolozsvár	julius 10	796—810	640—670	590—600	196—210	420—430	135	145	1000	23
Nagy-Várad	junius 24	670—800	630—650	540—600	160—190	360—390	190	110	1000	26
Maros-Vásárhely	julius 3	640—710	484—526	455—470	170—198	—	130—200	180—160	1100	20
Károly-Fehérvár	julius 5	670—675	568—575	445—450	220—225	—	125—130	90—105	1100	20
Nagy-Szeben	május 30	667—729	560—613	447—487	187—213	400	100—105	70	700	22
Brassó	május 30	689—784	602	437—450	186—194	349	—	—	—	20
Besztercze	junius 7	620—720	520	480	180	—	120—160	80—130	750	20
Nagy-Enyed	julius 3	650—700	550—585	450—500	212—224	—	230—240	60—70	1100	20
Szamosujvár	junius 30	640—730	600—580	420—480	160—170	—	160	50	1200	20
Décs	julius 1	780—800	660—700	540—560	170—180	—	180—200	75—100	800	18
Torda	julius 5	640—680	500—520	430—500	206—210	—	220—230	700	1300	20

Erdélyi földterhermentesítési kötvény 75 — frt 25 kr. Ezüst árkelet 109.75.

Bécsi marhavásár: Felhajtattott 3966 drb. hizó ökör. A forgalom élénk; árak: gallicziai 32—34 frt, magyar 32—34 $\frac{1}{2}$ frt, német hizó ökör 32—35 frt a vágósúly mázsája.

Hirdetések.

Ajánkozás.

Egy magános egyén, ki a gazdaságban nagyobb udvaroknál több évekig szolgált, ajánkozik **gazdatisztnak** vagy **számtartónak**, mely mindkettőben tökéletesen jártas. Bővebb értesítéssel e lap szerkesztősége szolgál.

(15.)

(1—1)

Jelzálog kölcsönök.

Telekkönyvezett földbirtokokra 5000 forinttól a legmagasabb összegig 6% kamat 1% törl. illetőleg 7%-al 32 évi törlesztésre (a visszafizetés előbb is bármikor teljesíthető) a leggyorsabban eszközöl

a hatóságilag engedélyezett általános ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda
Kolozsvárt, óvár, bástyaútcza 6. sz.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1-től 4-ig. (3.) (24—48.)

Jószág-bérbeadás.

Kolozsmegye alsó kerületében fekvő **N.-Sármás** az 1874-dik év ápril hó 24-től kezdve hat, esetleg több évre haszonbérbe kiadó lévén, a vállalkozni kívánók felhivatnak, hogy Kolozsvárt lakó orsz. ügyvéd **Frits Albert** urnál a feltételeket előre is meg tudhatják. Áll ezen fekvő jószág **3846** katasztrális hold tagosított szántó, kaszáló, s a legjobb **marha legelő földek-ből**; el van látva mindennemű lakó és gazdasági épületekkel; a Kolozsvárról Sz.-Régenig vezető csinált út mellett, s Kolozsvárról öt óra távolságra fekszik, más birtokos a községben nincsen, **gabona termésre és marha tenyésztésre első jószág a Mezőségen.**

(13.)

(6—6)

„TISZA” biztosító és jelzálogbank.

Alaptőke két millió forint oszt. ért.

Eszközöl minden más társulatoknál olcsóbb díjak mellett biztosításokat tűz- és jégkár-
rok ellen, ugy élet és járadékra.

Foglalkozik jelzálog kölcsönök nyújtásával.

Jelen napokban, midőn a veszélyesen uralgó **cholera** járvány oly hirtelen ragadja ki a gondos szülét: övéi mellől, különösen ajánlja olcsó életbiztosításait

Példa:

2000 frt tőkéért egyszerű halálesetre biztosítva fizetetik évenként:

ha a biztosító	20	30	40	50 éves
	30 frt 60 kr.	40 frt 02 kr.	55 frt 60 kr.	83 frt.

Biztosításokat elfogadnak, ugy felvilágosítást adnak a vidéken az ügynökök,
Kolozsvárt a képviselőség, hivatalos helyiség: főtér 8. szám Tauffer Károly emeletén.

A „TISZA” biztosító- és jelzálogbank kolozsvári képviselősége:

Kolozsvár, július 8-én 1873.

Br. Bánffy Dezső, képviselő.

Bovánkovits Gyula, titkár.

9—20

(9)